

Jullie zijn het Christusgebouw

Een preek over 1 Korinthiërs 3:10-23

Gehouden bij het afscheid van de Christusgemeente te Antwerpen

3 september 2017

Gemeente van Jezus Christus, lieve mensen van de Christusgemeente,

Wie denkt dat het vandaag over mij gaat, zit fout. Mijn excuses mocht dat nodig zijn: het gaat niet over mij, maar over u — en dan in het meervoud: jullie dus of ons. En dat is maar goed ook. Toen ik het beroep naar Amsterdam had aangenomen, kreeg ik veel goede reacties, waarvoor dank! Niemand zei: ‘Het werd tijd dat je vertrok.’ De meesten van u vonden het spijtig. ‘We zullen jullie (erg) missen!’ ‘We gunnen je de nieuwe stap, maar je hebt veel betekend hier.’ ‘We hadden een goede band.’ Dat heeft goed gedaan. Maar in die tijd kwam ik ook een spreuk tegen van een van de woestijnvaders: ‘Wee die persoon wiens reputatie groter is dan zijn werk.’ Ik heb die spreuk als tekst op het scherm van mijn computer gezet. Niet zozeer om te voorkomen dat ik naast mijn schoenen zou gaan lopen en ook niet voor een dagelijkse portie spirituele zelfkastijding, maar meer om te beseffen dat het uiteindelijk om het *werk* gaat dat ik hier heb gedaan. Zoals de apostel Paulus aan de eerste christenen in Korinthe ook schrijft over werk: ‘ieders werk zal openbaar worden ... en hoe ieders werk is, zal het vuur beproeven. Als iemands werk ... standhoudt, zal hij loon ontvangen. Als iemands werk verbrandt, zal hij schade lijden.’

Het beeld is duidelijk. De kerk, de gemeente is een gebouw. Maar dat gebouw is nog niet af, er wordt druk aan gebouwd — een beetje zoals veel Vlaamse huizen een eeuwige bouwwerf blijven. Als het een af is, begin je natuurlijk weer aan iets anders. Zo is ook de gemeenschap van Jezus’ volgelingen een huis in de steigers. Paulus heeft als apostel het fundament gelegd — dat is Christus, de hoeksteen, de basis waarop het huis rust. Dat fundament ligt er — toen Paulus deze brief schreef nog maar een paar jaar, nu al bijna 2000. Het is rustgevend om te weten dat het fundament er ligt — zeker voor ons protestanten die altijd maar willen en moeten reformeren. Maar we hoeven onszelf gelukkig niet uit te vinden, we hoeven niet hijgend achter de nieuwste inzichten en hypes aan te lopen, wij zijn niet de eersten en de enigen die in Christus geloven en het is niet dat iedere dominee weer helemaal opnieuw moet beginnen met zijn allereigenste denkbeelden of stokpaardjes. Nee, er ligt een fundament, gelegd door de apostelen met als inhoud Jezus Christus. En niemand kan een ander fundament leggen.

Maar daarop moet gebouwd worden, want je hebt niks aan een fundament op zich. De afgelopen jaren hebben we hier ook gebouwd aan het gebouw van Christus, de tempel van God. Dat is *ons* werk geweest, van ons allemaal. Anders dan in Korinthe — ik kom daar zo nog op terug — was het hier fijn werken. Ik ging bijna altijd met veel zin op zondag naar de kerk — en de meesten van u ook (ga ik vanuit), misschien niet iedere zondag, maar toch. Voor mij gold dat ook voor de kringen, de catechisaties, het jeugdwerk, de gezamenlijke vorming en samenwerking (BBH, LO), de oecumenische vieringen, de activiteiten in de wijk, de pastorale gesprekken en bezoeken en zelfs de meeste vergaderingen (die waren blijkbaar zo fijn dat we nooit op tijd konden stoppen). Ik heb me afgevraagd: hoe komt dat? Ik las deze zomer een mooi boekje over preken, waarin de schrijfster stelde dat je alleen jezelf kunt geven in de verkondiging als er vertrouwen is — vertrouwen in de allesomvattende liefde van Christus, maar ook vertrouwen van anderen en van jezelf. Ik wil heel graag zeggen: dank voor jullie vertrouwen! Alleen als er vertrouwen is in elkaar en de overtuiging dat je samen kerk bent, kun je echt aan dat huis van Christus bouwen. Dat vertrouwen is de afgelopen jaren ook wel eens op de proef gesteld en soms ook teleurgesteld, waarbij ook ik de oorzaak was. Maar tegelijk bleef dat vertrouwen er wel

of keerde het terug.

Maar dan nog moet je goed opletten hoe je bouwt — althans dat zegt de apostel ons vandaag. Ook als het allemaal heel warm en open en vriendelijk is, kun je een kerk in elkaar bricoleren die niet zal standhouden in het oordeel. Paulus denkt aan de dag van het oordeel, als hij over de dag die in vuur verschijnt, spreekt. Het vuur van het oordeel zal het werk openbaar maken en beproeven en de kwaliteit testen. Dan wordt duidelijk of je met blijvend of vergankelijk materiaal hebt gewerkt. God zal uiteindelijk duidelijk maken en bepalen of je werk waardevol of waardeloos is — of het zal blijven of vergaan, al zul je misschien zelf nog net met een brandende toga door de brandweer uit het brandende gebouw worden gered. Maar slecht werk kan ook nu al zichtbaar worden: je kunt door verkeerd te bouwen het gebouw kapot maken — de tempel van God ten gronde richten. Nog voor de dag wordt het dan duidelijk dat het geen goed werk was als alles instort en de kerk stuk gaat.

Maar waar doelt de apostel op? Wat is bouwen met goud, zilver en edelstenen die het vuur zullen doorstaan en waar slaan dan hout, hooi en stro op die wel verbranden in het vuur?

Paulus noemt hier twee slechte manieren van bouwen aan het huis van God. Een bepaald soort menselijke wijsheid en — vaak daarmee verbonden — het je beroemen op mensen (idoolgedrag of goeroegelooft).

Hij zegt: 'Als iemand denkt wijs in deze wereld te zijn, laat hij dwaas worden.' Wijsheid was het grote woord van een deel van de mensen in de Korinthische kerk. Mooie woorden die goed klonken, verheven, esoterisch, diepzinnig. Ze zochten wijsheid, verbonden met individueel charisma en performance van een voorganger — Paulus, Petrus en vooral Apollos, de rondreizende charismatische prediker uit de intellectuele metropool Alexandrië. Maar voor God is al die wijsheid dwaasheid, zegt Paulus, en hij heeft het al eerder gezegd (staat boven onze deur): God is de God van de meest oncharismatische, onbegrijpelijke en niet-hippe zaak op aarde: een gekruisigde Redder en Leider. Dwazer en vreemder had God niet tegen de schenen van alle hippe en esoterische en diepzinnige mensen kunnen schoppen. Een martelwerktuig dat de wijsheid van God blijkt te zijn. Een uber-*loser* die al lijdend en stervend in een vergeethoek van het Romeinse rijk de mensen verlost en de wereld verzoent. Een God die zo nederig is dat Hij kiest om te lijden.

Ik moet eerlijk zeggen: het is niet gemakkelijk voor mij om deze dwaasheid te verkondigen of te vertellen. Ik houd ook van mooie woorden, diepzinnige gedachten, spirituele ervaringen ... Stef Bos zingt in een liedje over het bijbelboek Prediker: 'Mooie woorden zijn niet waar, ware woorden zijn niet mooi.' Dat geldt zeer zeker ook voor dat ware woord over de nederige God en dat dwaze kruis. Terwijl ik toch graag met mooie woorden heb gebouwd: hout, hooi, stro dat niet blijft, omdat het zo vaak niet waar is. Te mooi, te weinig kritisch, te zalvend, te weinig in contact met de echte, harde realiteit van ons leven, onze wereld ...

En het tweede waar Paulus voor waarschuwt is het je beroemen op mensen. Goeroes en charismatische leiders zijn van alle tijden en plaatsen. In India sloegen vorige week de stoppen door bij duizenden volgelingen van de goeroe Gurmeet Ram Rahim Singh, die werd veroordeeld wegens verkrachting. Onder de eerste christenen in Korinthe waren er groepjes die zeiden: 'Ik ben van Paulus', 'Wij zijn van Apollos', 'Ik ben van Petrus', 'Wij van Christus.' Op mensen roemen — je vertrouwen stellen op een persoon, een bepaalde ster of grote naam. En dan vaak je afzetten tegen anderen: ik ben van, maar jij hoort er niet bij, want jij bent van ...

Ik heb de afgelopen jaren, bij mijn weten, nooit iemand horen zeggen: 'Ik ben van Johan.' Het zou ook niet de bedoeling zijn en het is spiritueel hoogst ongezond om afhankelijk te worden van een voorganger of eender welk mens. In die zin is het ook goed als een predikant na een tijdje weer gaat. Afscheid nemen doet pijn, het is moeilijk om elkaar los te laten en er kan na tien jaar een band gegroeid zijn waardoor je veel beteken voor elkaar. Maar uiteindelijk ben je als predikant maar een dienaar van Christus en gaat het om het bouwwerk van God, dat jullie zijn (1 Kor. 3:9). 'Laat daarom niemand roemen in mensen' — zij zijn maar mensen, voorbijgangers, werkers aan het gebouw, die tempel van God. Als er een gebouw wordt gebouwd, dan geef je toch ook niet teveel aandacht aan wie er allemaal aan gebouwd heeft, het gaat om het gebouw zelf ...

Vanuit die gedachte draait Paulus de zaak meesterlijk om. Maak je niet druk om mensen — ik ben van Apollos, van Paulus enz. — want alles is van u. Je moet niet zeggen: ik ben van Paulus, maar Paulus is van mij, net als Apollos van ons is. Wij voorgangers zijn geen mensen om naar op te zien en om mee te stoeffen. Nee, wij zijn van u — het gaat om jullie. Alles is van jullie. En ik stel me zo voor dat Paulus zijn brief aan het dicteren is en dat terwijl hij zijn zin afmaakt: 'hetzij Paulus, hetzij Apollos, hetzij Kefas ...' zijn ogen beginnen schitteren en hij dingen zegt die hij nog niet van te voren had bedacht: 'alles — hetzij de wereld, hetzij het leven, hetzij de dood, hetzij heden, hetzij toekomst, alles, ja echt alles is van u — snap het toch lieve mensen, jullie zijn een vrij heer van alles en iedereen (zoals de Reformator Maarten Luther het 15 eeuwen later zou uitschreeuwen over Europa.)' Jullie zijn veel te vrij om het slaafje of de groupie of de volgeling van Apollos of wie dan ook te zijn — jullie zijn van Christus!

Deze gedachte, die overtuiging is het goud, het zilver en de edelstenen waarmee we ook kunnen bouwen aan de tempel van God. Het vertrouwen dat alles van ons is, omdat wij van Christus zijn. 'Alles is van u' — dat kun je ook egoïstisch, 'dikkenekkerig' opvatten, zo van 'van mij, mijn bezit, ikke, ikke' of 'de dominee is van ons.' Maar dat gaat niet als je daarbij beseft: 'wij zijn van Christus, ik ben niet meer van mezelf.' En als we van Christus zijn, weten we ook dat we niet moeten komen met pretenties en een dik ego, of met onze status en dat we religieus of gelovig meetellen. Nee, kijk naar het kleine kind, dat Jezus in het midden van de kring trekt (Mattheüs 18:1-5). Daar staat het naar zijn tenen te kijken, met kauwgom in de mond, het weet zich geen houding te geven tussen al die grote mensen en het is gewoon zichzelf, zijn kleine, verlegen simpele zelf ... 'Als u niet verandert en wordt als de kinderen, zult het koninkrijk van God zeker niet binnengaan.' Daarom ook zo genoten van de kinderen ...

Als ik mijn werk van de afgelopen tien jaar ergens op wil afrekenen is het op dit: of u (en ikzelf) een beetje meer en dieper en echter hebt leren zeggen: 'Alles is van ons, want wij zijn van Christus' of andersom 'Wij zijn van Christus, dus is alles van ons, wat er ook is, wat er ook komt ...' Dat jij niet zomaar een beetje gelooft, maar geraakt ben door die figuur van Jezus en daar ook iets mee wil. Dat u niet alleen protestant bent, maar beseft dat je niet meer van jezelf bent, maar van Christus. Dat wij niet religieus zijn op die manier van 'ik moet er beter van worden, er iets aan hebben, er een kick van krijgen', maar dat je wordt aangesproken door een stem van buiten, gestoord, uit het kringetje gehaald van om jezelf te draaien.

En let op: Paulus spreekt in het meervoud: niet u, jij, maar 'alles is van jullie en jullie zijn van Christus' — samen als dat Christusgebouw, die tempel van God, verbonden met de Gekruisigde en zijn dwaasheid is alles van u. In je eentje kun je niet van Christus zijn ... Misschien even een uurtje van korte duurtje ... maar nooit echt en vruchtbaar. Jullie zijn van Christus.

En hier in Antwerpen heb ik ervaren dat die tempel van God groter is dan ons eigen kerkje, of alleen de protestanten. Ik dacht: zouden we in plaats van 'Ik ben van de Bexstraat' of

‘Wij zijn van de protestanten’ niet beter met Paulus kunnen zeggen: ‘Alles is van ons — ook de paus en de kathedraal, ook ds. Neels, ook onze evangelische broeders en zusters ... en wij zijn van Christus, net als zij (wij zijn dus ook van hen)?’

En dat alles is dan ook alles, niet alleen de kerk, als we tenminste Paulus’ woorden volgen. Alles is van ons ... ook de wereld, het leven, de dood, wat er is en wat er komt. Alles. Niets kan ons scheiden van de liefde van God die zo diep en voluit is verschenen in Christus, de Gekruisigde. Ook de toekomst is van u — dat is dus geen onzeker lot, dat je moet vrezen of waar je maar het beste van hoopt. Nee, ook de toekomst — die nu voor u onzeker is (voor mij ook, maar ik heb er zelf voor gekozen) — is van u. En dus kun je in vertrouwen je de toekomst tegemoet zien, en verder bouwen, want u bent van Christus — die ook de toekomst in de hand heeft en voortgaat met de bouw van dat grote huis van God.

Laten we dus niet te klein denken en geloven van Christus. Die Korinthiërs waren allemaal zo druk met hun goeroes en spirituele wijsheid, maar wat stelt dat eigenlijk voor vergeleken met het alles dat van Christus is? Zo kunnen wij ons ook opsluiten in onze kleine wereld, onze kerk met zijn gezellige sfeer, onze fijne dominee of ons enge hartje ... Maar Christus is zoveel groter en ruimer — alles is van Hem. Daarom ben ik ook blij dat we de afgelopen jaren regelmatig de kerk uit gingen of de deuren echt open zetten. Niet als een extraatje, maar als deel van onze roeping. Ook dan kun je Hem op de meeste onverwachte plekken tegenkomen, in de wonderlijkste ontmoetingen, in de donkerste momenten, op de laagste en meest verloren plaatsen, in de simpele nederigheid van een kind, in de gewone dagdagelijkse bezigheden van je leven, in de grote ontwikkelingen in onze wereld. Het is van u, voor u — als opdracht, geschenk, werk.

Maar jullie zijn van Christus, het gebouw van Christus hier op deze plek met al die anderen.

Laten we in dat geloof blijven werken en bouwen.

Amen